

1. Obiekt 612/14/1/13

BRAMA FORTECZNA RDZENIA TWIERDZY PRZEMYSŁ - DOBROMILSKA

2. Czas powstania

ok. 1880 r.

3. Miejscowość

P R Z E M Y Ś Ł

4. Adres

ul. Słowackiego

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo **przemyskie**

gmina **miejska Przemyśl**

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna 1. VI. 1975 r.

województwo **rzeszowskie**

powiat **Przemyśl**

8. Właściciel i jego adres

Gmina Miejska Przemyśl

9. Użytkownik i jego adres

Nie użytkowana

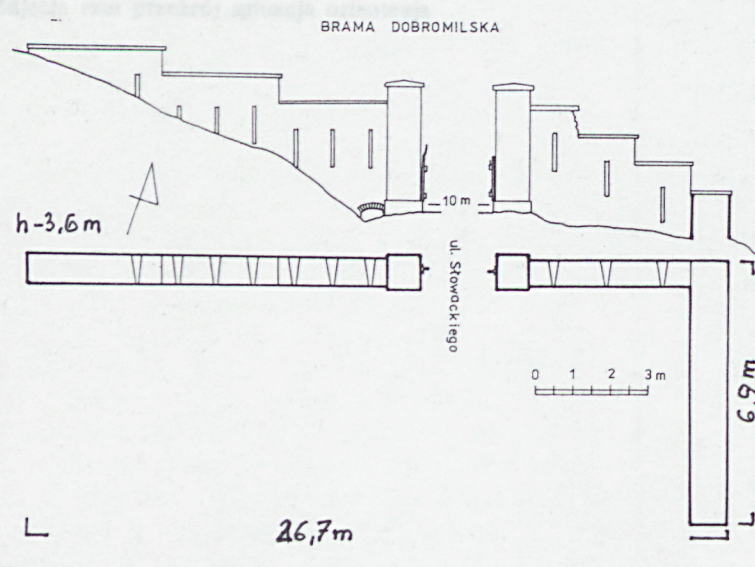
10. Rejestr zabytków

Nr A-705/709

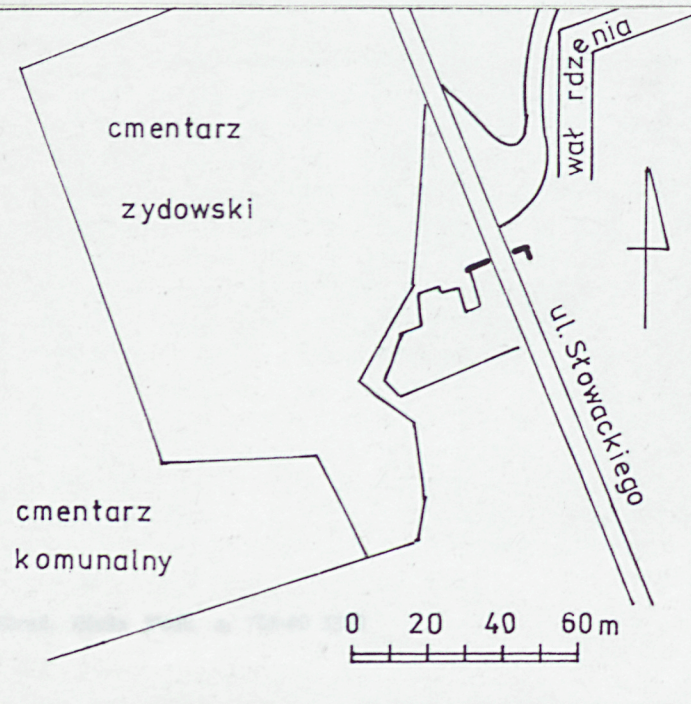
data 20.05.1972 r.

A-1400 z

21.04.2017

Widok ogólny bramy od strony południowej

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu.

Budowę nowoczesnych umocnień Przemyśla rozpoczęli Austriacy w 1 poł. XIX w. Sporządzone wówczas plany i ekspertyzy określają możliwości i zasięg ufortyfikowania miasta. Prace objęły głównie przedpola od strony wschodniej. Zapoczątkowano też budowę ciągłej linii wałów wyznaczających szeroki obwód głównej linii obrony, wysuniętej znacznie na zewnątrz w stosunku do średniowiecznych i XVI wiecznych fortyfikacji miejskich. Ten zespół umocnień stanowił wg obowiązującej wówczas teorii Rogniat - tzw obóz warowny. Ten główny obwód tworzył rdzeń /noyau/ oparty o linię wzgórz dominujących nad miastem od strony północnej, zachodniej i południowej, wzmocniony był szancami wysuniętymi przed linię wałów. Około 1856 r. miał już pełny narys, odpowiadający dzisiaj zachowanemu. Po 1870 r. następuje budowa półstałej twierdzy pierścieniowej, a w latach 1877-85 stałej twierdzy. W tym okresie, ok. roku 1880 przejścia w linii wałów otrzymują formę murowanych bram, flankowanych najczęściej szancami. Rozwój techniki wojskowej wymusza ciągłe modernizacje dzieł obronnych, co następuje w latach 1885-1904 i 1911-1914 i obejmuje także niektóre obiekty rdzenia jak: Bramę Sanocką Dolną, na Zniesieniu i na Lipowicy. Po zakończeniu działań I wojny światowej fortyfikacje tracą swoją funkcję. Część murowanych i ziemnych elementów zostaje rozebrana i zniwelowana. Sporadyczne prace rozbiórkowe mają miejsce również po II wojnie światowej - Bramy na Zniesieniu, na Lipowicy, na Ostrowie.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze wyrośnięcie instalacje)

- Sytuacja - Brama Dobromilska położona jest w prawobrzeżnej części Przemyśla, na głównym południowym kierunku wylotowym z miasta - ul. Słowackiego /d. Dobromilskiej/, po obydwu stronach drogi, za zespołem cmentarzy.
- Materiał - Zbudowana z cegły maszynowej o wymiarach: 6,5-7 x 13,5-14 x 29-29,5cm spajana zaprawą wapienną. Betonowe czapki na koronach murów. Stalowe konstrukcje nośne skrzydeł bramy.
- Rzut - Obudowę bramy stanowią dwa ceglane mury usytuowane prostopadłe po obu stronach ulicy, biegnące wzdłuż jednej linii po osi E - W. Ze wschodnim odcinkiem przewiązany jest niski mur oporowy wysunięty pod kątem prostym w kierunku przedpola. Obydwa mury od strony przejazdu /ulicy/ zakończone kwadratowymi filarami bramy, z przeciwnych końców zakończone pionowo. Rozczłonkowany charakter murów nadaje uskokowo - schodkowo poprowadzona korona, podwyższająca się - zgodnie z ukształtowaniem terenu - w kierunku zachodnim. Wschodni mur trójsegmentowy ze strzelnicami, po jednej w każdym segmencie, powtarzającymi uskoki korony. W murze zachodnim trzy segmenty są dłuższe i wyposażone są w trzy strzelnice każdy - na tym samym poziomie. Ostatni, skrajny zachodni segment posiada tylko jedną strzelnicę. Korona murów - płaska przekryta betonową czapką tworzącą niewielki okap, Filary bramy - na rzucie kwadratu stanowią znaczący, 3,5 metrowy element pionowy zwieńczony czterospadową betonową czapką. Posadowione są na wystającym nieco cokole. Od strony przejazdu posiadają metalowe konstrukcje z dwóch połączonych nitami stalowych kątowników z płaskownikiem wewnątrz, do którego zamocowano tuleje z trzpieniami do osadzenia skrzydeł bramy. Konstrukcja przy filarach zachodnim posiada ponadto zwieńczenie w postaci stalowego kolca o przekroju kwadratowym.
- Bryła
- Elewacje Elewacje nieotynkowane - widoczny watek główkowy. Obydwa mury przeprute strzelnicami, które od strony przedpola mają formę pionowych szczelin, zaś od wnętrza noyau formę prostokątów o wymiarach 30x50 cm z niewielkim wewnętrznym parapetem. W ścianie zewnętrznej, przy filarze zachodnim przepust przesklepiony łukiem odcinkowym.
- Wyposażenie - Stalowa konstrukcja nośna skrzydeł bramy.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne Brama forteczna	17. Użytkowanie obecne Nie użytkowana
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja Prace budowlane i konserwatorskie nie były prowadzone.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Brama zachowana w stosunkowo dobrym stanie. Nieliczne ubytki cegieł w licu i w koronie, ukruszona jedna z betonowych czapek. Otoczenie, zwłaszcza przy murze wschodnim zaśmieczone i zakrzaczone. Przepust od strony wnętrza rdzenia niedrożny.	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Uzupełnienie ubytków, uporządkowanie otoczenia, oznakowanie.	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowania)

24. Uwagi różne

22. Bibliografia

J. Bogdanowski - Twierdza Przemyśl, w: Teka Konserwatorska. Polska Południowo-Wschodnia. Rzeszów 1991

23. Źródła ikonograficzne i fotografla (rodzaj, miejsca przechowania, sygnatury)

25. Opracował

tekst Krzysztof Szuwarowski, IX-X.1996 r.

Imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki Krzysztof Szuwarowski, X.1996 r.

Imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. Krzysztof Szuwarowski, IX.1996 r.

Imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowania negatywów Woj.Oddz.PSOZ w Przemyślu

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

1 wkładka - plany, zdjęcia

1. Miejscowość

P R Z E M Y Ś L

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

BRAMA FORTECZNA
Dobromilska

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Zdjęcia, plany

Zachodni mur bramy

Wschodni mur bramy

Przepust w przyziemiu muru zachodniego

Wkładkę założył: Krzysztof Szuwarowski, X. 1996 r.

(imię nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: W/O PSOZ w Przemyśle

SIP Przem 1512 u 96 500

Wzór ODZ 1978 r.

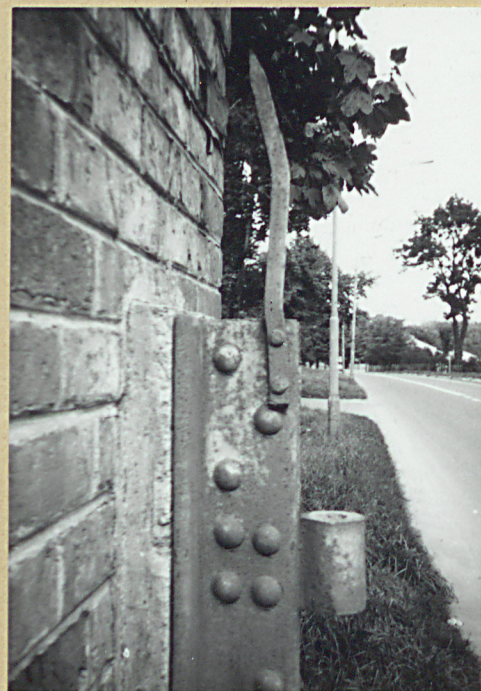
Wylot strzelnicy w licu
zewnątrznym

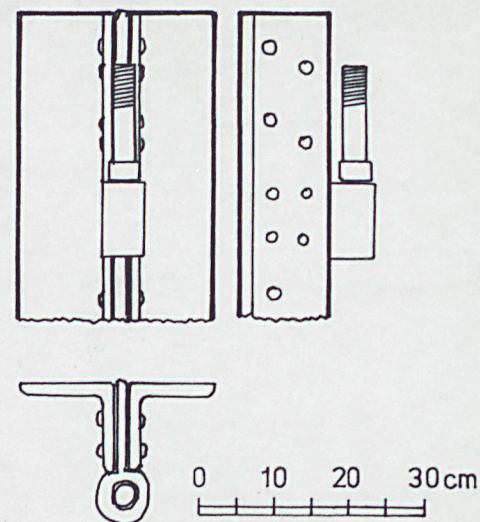
Strzelnica od strony
wewnętrznej

Konstrukcja do zawiesz-
nia skrzydła bramy przy
filarze wschodnim

Kolec na stalowej konstrukcji
przy filarze zachodnim

Rzut i widoki konstrukcji
do zawieszenia skrzydeł
bramy